

Planerad bebyggelse vid Falsterbokanalen

Fågelutredning

Produktion: Enetjärn Natur AB 2017

enetjärn
natur ab

2017-12-13

Om dokumentet

Enetjärn Natur AB på uppdrag av Vellinge kommun

Planerad bebyggelse vid Falsterbokanalen
Fågelutredning

Utredningen har genomförts under september–oktober 2017.

Detta dokument tjänar som en kunskapssammanställning och vägledning inför fortsatt projektering och utredning av den planerade bebyggelsen. Dokumentet utgör underlag för miljökonsekvensbeskrivningen för projektet.

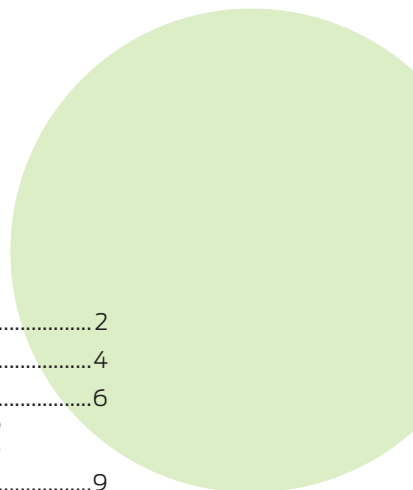
Följande personer har medverkat i utredningen:

Janne Dahlén – utredning, bedömningar och rapportering. Erfaren fältornitolog med flerårig vana av fågelutredningar. God erfarenhet av MKB arbete särskilt med avseende på fåglar. Masterexemplaramen i biologi.

Johanna Ersborg – Miljöjurist med stor erfarenhet av samhällsplaneringsfrågor för olika typer av verksamheter och särskild exemplarpertis inom artskydd, områdesskydd, allemansrätt, miljökvalitetsnormer för vatten och fastighetsrätt.

Båda är verksamma vid Enetjärn Natur AB.

Kartmaterial har använts med tillstånd från Lantmäteriet: © Lantmäteriet Medgivande R50171088_160001

Innehåll

Om dokumentet	2
1 Inledning.....	4
2 Metodik.....	6
2.1 Fågelutredningen	6
2.2 Ingen lokaliseringsbedömning	8
3 Fågelfauna	9
3.1 Häckande fåglar	9
3.2 Rastande och övervintrande fåglar i utredningsområdet	10
3.3 Skyddad natur viktig för fågellivet	15
4 Konsekvensbedömningar och rekommendationer.....	19
4.1 Bedömningar.....	19
4.2 Säkerhet i bedömningar	21
4.3 Slutsatser	21
4.4 Rekommendationer.....	21
Källor.....	23

1

1 Inledning

Vellinge kommun planerar för bebyggelse i den norra hamnbassängen av Falsterbokanalen. Som en del i planeringen samt som ett underlag till miljökonsekvensbeskrivningen inför tillståndsprövningen har en fågelutredning utförts av Enetjärn Natur. Resultaten av utredningen presenteras i denna rapport. Enetjärn Natur är ansvariga för de bedömningar som görs i rapporten.

Rapporten belyser områdets fågelfauna och ger rekommendationer om eventuella behov av fördjupade studier på plats liksom hur anläggningen kan utformas för att minimera negativa konsekvenser som kan uppstå till följd av förändringarna av området.

Verksamheten

Planprogrammet, som det ser ut idag, omfattar förslag som ger möjlighet till nybyggnation av sammanlagt 150-200 bostäder vid basen på den östra pirarmen i norra hamnbassängen (figur 1). Planerna innebär även utfyllnad av delar av hamnbassängen, totalt ca 18 000 m² samt strandfodring på en yta av 17 500 m² utanför pirarmarna (figur 2).

Den huvudsakliga användningen av området är idag kopplat till båtliv och utgörs till stor del av småbåtshamnen i den västra delen av hamnbassängen. På båda sidor om kanalens norra del finns markområden med uppställningsytor och servicefunktioner kopplat till fritidsbåtar. Sjöräddningssällskapet har en station i hamnen, även Sjöfartsverket och Kustbevakningen nyttjar tidvis hamnen.

Under sommarhalvåret rör sig relativt mycket folk i och kring hamnbassängen och ute på de båda pirarmarna. Under vintern är aktiviteten betydligt lägre även om det även då rör sig en del människor längs bl.a. pirarmarna.

Den centrala delen av norra hamnbassängen har ett djup på drygt 3 meter. Sjöfartsverket tillåter idag ett djup om 4 meter. Någon muddring har inte gjorts i kanalen på många år (Vellinge kommun). Längs pirarmarna och i ett stort område både väster och öster om pirarmarna är det betydligt grundare. Norr om hamninloppet och i en ränna åt nordnordväst är det muddrat och djupet överstiger 3 meter.

Syfte

Syftet med fågelutredningen är att lokalisera och redovisa förekomster eller avsaknaden av hotade eller känsliga fåglar inom eller nära det utredningsområde som är aktuellt för exemplarplöteringen.

Målet är också att göra en bedömning av eventuell påverkan på bevarandevärda fåglar och avgöra om det finns behov av fältinventeringar.

Översiktskarta Falsterbokanalen

Källa: Lantmäteriet, öppna data.

1 Översiktskarta över Falsterbokanalen.

2 Metodik

I detta kapitel beskrivs hur utredningen genomförts och vad som ligger till grund för de bedömningar som redovisas längre fram.

2.1 Fågelutredningen

Beskrivningen och bedömningen av fågellivet i området grundar sig på tillgänglig kunskap om fågel-faunan, i huvudsak från den nätbaserade databasen Artportalen och egna erfarenheter från området. Skyddade uppgifter i Artportalen har erhållits genom ArtDatabanken. Falsterbo Fågelstation har även gjort veckovisa inventeringar av fågel-faunan i kanalen sedan 1993 och vi har tagit del av uppgifter sedan 2007. Falsterbo Fågelstation gör även årliga inventeringar av häckande kustfåglar i Vellinge, vilka har varit viktiga kunskapskällor i arbetet (Olsson 2016).

Vi har även tagit del av observationer ur Observationsdatabasen genom ArtDatabanken. Uttagen av skyddade observationer från ArtDatabanken har gjorts inom en radie av 3 km från planeringsområdet. Detta för att få med uppgifter även från södra hamnbassängen. Det ska understrykas att de rapporter som erhållits genom ArtDatabanken och Artportalen endast redovisar förekomst av arter i området, inte avsaknad. Det aktuella området är dock mycket välbesökt och de rapporter som finns i artportalen representerar fågel-faunan i området mycket väl. I detta område bedöms det inte finnas någon systematisk underrapportering av arter under häckningstid till Artportalen till följd av misstänksamheten mot dess sekretessfunktioner vilket det ofta gör på andra platser.

Fågeldirektivet

Fågeldirektivet är ett EU-direktiv från 1979. Det innehåller regler till skydd för samtliga naturligt förekommande och vilt levande fågelarter inom EU, totalt 200 fågelarter.

I bilaga 1 listas de fågelarter som är särskilt skyddsvärda.

Fågeldirektivet har implementerats i den svenska Artskyddsförordningen. Arter listade i bilaga 1 markeras med ^{FD} efter artnamnet.

Rödlistan

Rödlistan är en redovisning av arters relativa risk att dö ut från det område som rödlistan avser, i vårt fall Sverige. Även vanliga arter kan bli rödlistade om deras populationer befinner sig i kraftig minskning.

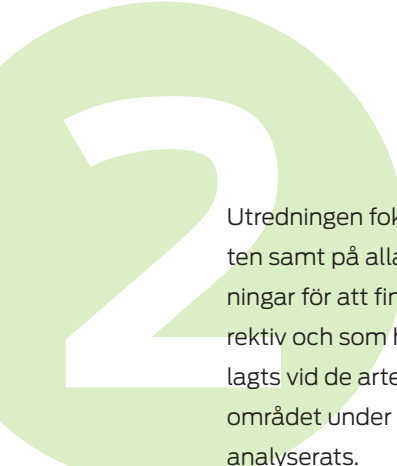
Rödlistan är uppdelad i sex exemplar olika kategorier, var och en med sin ofta använda förkortning: kunskapsbrist (DD), nationellt utdöd (RE), nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN) och akut hotad (CR). Arter i de tre sistnämnda kategorierna kallas med en gemensam term för hotade arter. I denna rapport redovisas arter i dessa tre kategorier samt arter som är nära hotade (NT). Markeras med respektive klassning enligt ^{XX} efter artnamnet.

Den svenska rödlistan tas fram av Artdatabanken enligt internationella kriterier och revideras regelbundet.

Den senaste rödlistan publicerades 2015.

2 Detaljkarta över utredningsområdet vid Falsterbokakanalen.

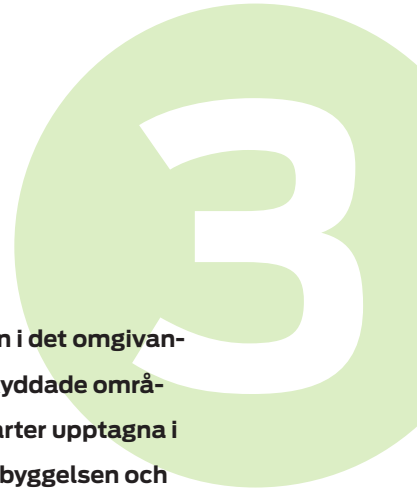
Utredningen fokuserar på de fågelarter som riskerar att påverkas negativt av den aktuella verksamheten samt på alla fågelarter som är upptagna på den svenska rödlistan och som bedöms ha förutsättningar för att finnas i utredningsområdet. Även de arter som finns upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv och som har livsmiljöer i denna del av landet har getts särskild uppmärksamhet. Störst vikt har lagts vid de arter som häckar, rastar längre perioder eller övervintrar i området och således befinner sig i området under en längre tid. Även förutsättningar för sträckande och tillfälligt rastande fåglar har dock analyserats.

Den aktuella verksamheten riskerar att ha ett relativt större störningsområde för fåglar ut över vattnet i Höllviken medan störningsavståndet över land i de redan bebyggda områdena i Höllviken och Ljungskogen är kort. Verksamheten bedöms även påverka fågelfaunan i den södra hamnbassängen och längs hela kanalen eftersom fåglarna ofta rör sig mellan de olika lokalerna. I fågelutredningen har därför fågelförekomster i norra hamnbassängen, hela kanalen, södra hamnbassängen och den inre delen av Höllviken analyserats (figur 2). Däremot har endast fågelförekomster i ett mindre område, inom 500 från verksamheten, analyserats över land (figur 2) eftersom påverkansavståndet i de bebyggda delarna över land är betydligt kortare. Det aktuella området benämns fortsättningsvis som utredningsområdet.

I fågelutredningen ingår en preliminär bedömning av vilken påverkan den planerade bebyggelsen kommer att medföra på fågellivet i och omkring den planerade bebyggelsen. Bedömningarna grundas på resultat från forskning i den mån det finns sådan, samt empirisk erfarenhet från liknande områden.

2.2 Ingen lokaliseringsbedömning

Det är viktigt att understryka att de bedömningar av fågelvärden som görs inte innebär några ställningstaganden om utredningsområdet är lämpligt för bebyggelsen eller ej. Denna lokaliseringsbedömning görs av kommunen i samband med fortsatt projektering. Däremot utgör rapporten ett viktigt underlag för den vidare planprocessen för projektet.

3 Fågelfauna

I detta kapitel beskrivs fågelfaunan. Först ges en generell bild av häckfågelfaunan i det omgivande landskapet sedan beskrivs förutsättningarna för övervintrande fåglar samt skyddade områden som är viktiga ur ett fågelperspektiv. Fokus ligger på de rödlistade arter och arter upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 som potentiellt sett kan påverkas negativt av den nya bebyggelsen och dess kringverksamheter.

3.1 Häckande fåglar

Planområdet

Av de arter som utredningen behandlar är det endast svart röstjärt^{NT} (rödlistad som Nära hotad, se faktaruta s. 6) som är en potentiell häckfågel inom planområdet. Från norra hamnbassängen finns observationer som visar att arten häckade i närheten från åren 2004, 2005, 2016 och 2017 samt möjligen 2011 (Artportalen 2017). Huruvida boplatsen varit belägen inom det område som ska förändras eller på något annat ställe inom hamnområdet är inte känt.

Utredningsområdet

Vid Black (figur 2) görs häckningsförsök av fisktärna^{FD}, silvertärna^{FD}, småtärna^{VU, FD} och skärfläcka^{FD} vissa år. Området översvämmas regelbundet samt påverkas av störning från fritidsfiskare vilket medför att det är osäkert om häckningarna lyckats mer än vid något enstaka tillfälle. Döda tärningar har setts vid något tillfälle.

Ungar av ejder^{VU} finns rapporterade från Black vilket visar att arten häckar i närheten. Black bedöms dock inte utgöra själva häckningsplatsen utan det är troligt att de häckat på Lilla Hammars näs eller längs Banvallen. Lilla Hammars näs är den närmaste regelbundna häckningsplatsen.

Bland de arter som inte har getts ett särskilt skydd har det under rastfågelräkningarna (Falsterbo Fågelstation 2017) observerats små ungar av knölsvan, grågås, gravand, gräsand, sothöna och tofsvipa vid Black. Knölsvan och gräsand är de enda arterna som häckar med viss regelbundenhet. För knölsvan finns dock inga noteringar om ungar från de senaste fyra åren. Övriga arter har endast häckat vid något enstaka tillfälle de senaste tio åren.

Längs Höllvikens strand häckar inga rödlistade arter eller arter som är särskilt utpekade i bilaga 1 till fågeldirektivet (Olsson 2016). Höllvikens strand är heller ingen häckningsplats för vanligare arter knutna till vattnet.

Bland arter som inte är knutna till vatten eller stränderna finns observationer av kungsfågel^{VU}, brandkronad kungsfågel^{VU}, gulhämpling^{VU}, stare^{VU} och gulsparr^{VU} som indikerar häckning i utredningsom-

rådet. Gulhämpling har bara rapporterats vid något enstaka tillfälle och den bedöms inte häcka. De övriga arterna skulle kunna häcka med ett eller något enstaka par. Av övriga utpekade arter är vår bedömning är att även sävsparv^{VU} och tornseglare^{VU} häckar inom utredningsområdet.

I artportalen finns även en rapport om häckande mindre hackspett från området. Vid närmare undersökningar visar det sig dock att häckningen de facto genomfördes längre västerut.

3.2 Rastande och övervintrande fåglar i utredningsområdet

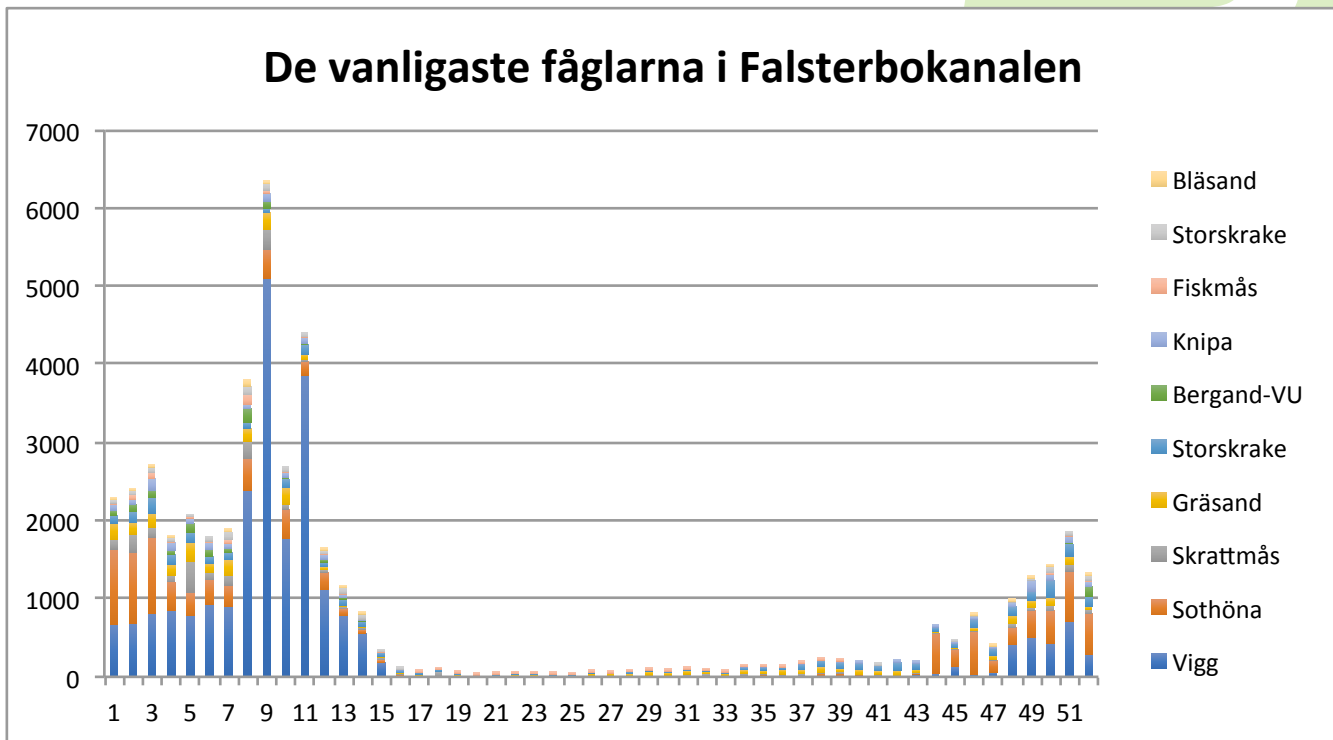
Rastande fåglar delas upp i tre underrubriker; de som rastar i Kanalen, dvs. norra hamnbassängen, själva kanalen och södra hamnbassängen, de som rastar i vattenområdet väster om norra hamnbassängen, kallat Black, respektive fåglar i vattenområdet öster om norra hamnbassängen, kallat Höllvikens strand.

Kanalen

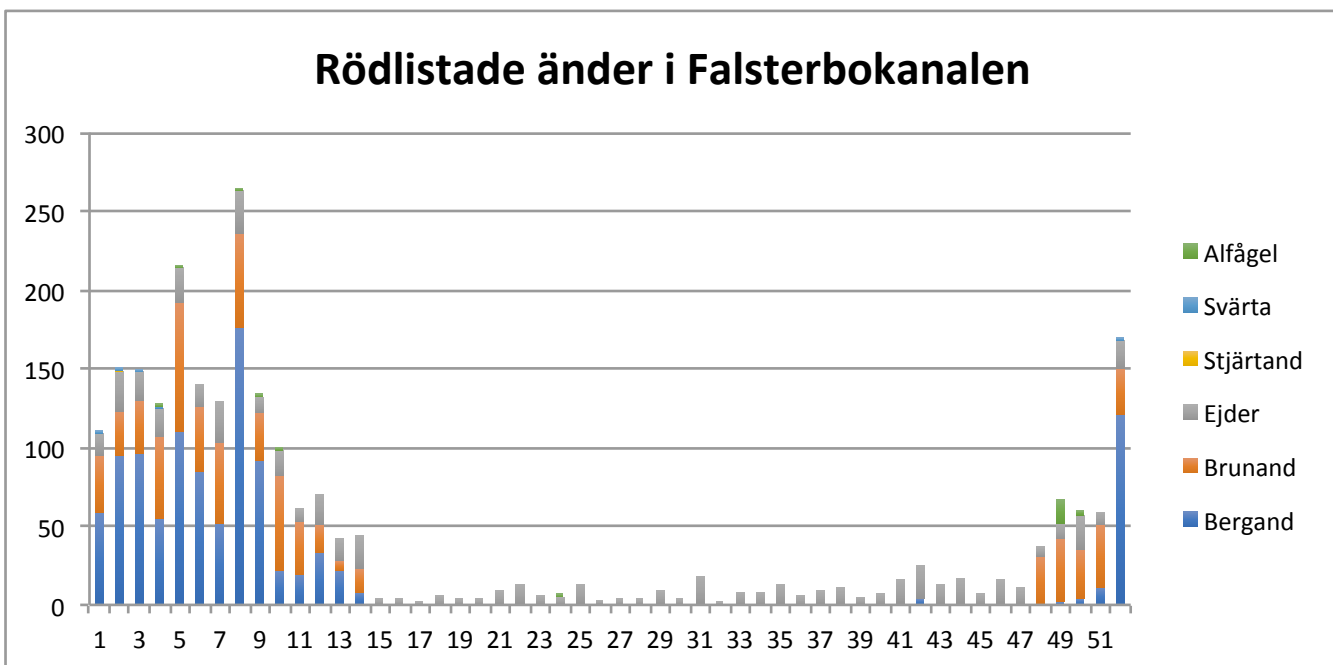
Rastande och övervintrande änder, doppingar, skarvar och måsfåglar som ses i norra hamnbassängen bedöms till stor del vara samma fåglar som ses i den södra hamnbassängen. Vidare så är den bästa källan till fågeluppgifter från området rastfågelräkningen som görs av Falsterbo Fågelstation och där har man slagit samman observationerna i norra, mellersta och södra kanalen. Detta har bland annat gjorts eftersom man bedömer att det till stor del är samma fåglar som ses på de olika platserna. Vi har därför valt att redovisa förekomsterna från norra och södra hamnbassängen samt kanalen mellan dessa platser gemensamt. I bedömningskapitlet resonerar vi kring mer exakt var de olika arterna uppehåller sig.

De vanligaste arterna i kanalen är änder, storskarv och måsfåglar (figur 4). Vigg är den talrikaste arten på årsbasis och sothöna den näst talrikaste. Bläsand och storskrake är de tionde respektive nionde talrikaste arterna (figur 4).

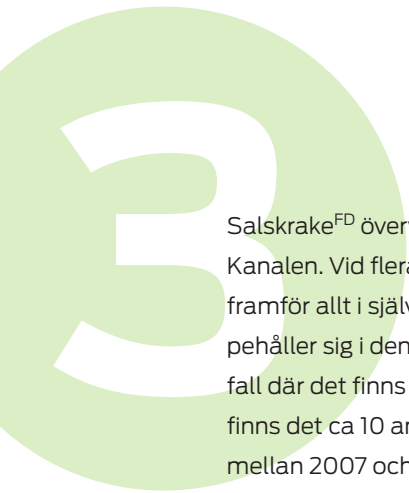
Fem av de änder som åtminstone tillfälligt uppträder i kanalen är rödlistade (figur 5). Svärta^{VU} och stjärtand^{VU} har endast observerats med som mest 1 exemplar (Falsterbo Fågelstation). Ejder^{VU}, brunand^{VU} och bergand^{VU} förekommer oftare och i högre antal (figur 5). Ejder observeras under större delen av året med som mest ca 20 individer. Bergand och brunand övervintrar i kanalen och som mest har drygt 170 bergänder och drygt 80 brunänder observerats vid samma tillfälle under perioden 2007-2017. De första brunänderna anländer i början av december och de sista lämnar i början av april. Bergänderna anländer i större antal något senare i december men lämnar området ungefär samtidigt som brunänderna. Berg- och brunänderna ses i regel i de stora viggflockarna som oftast ligger i den yttre delen av norra hamnbassängen (Bentz muntligen 2017). I Skåne finns det 16 andra lokaler med fler än 80 brunänder och 10 lokaler med fler än 170 bergänder rapporterade under vinterhalvåret mellan 2007 och 2017 (Artportalen).

4 De vanligaste fåglarna i Falsterbokanalen enligt Falsterbo fågelstations rastfågelräkningar. Maxantal för respektive vecka 2007-2017 (fram till vecka 38).

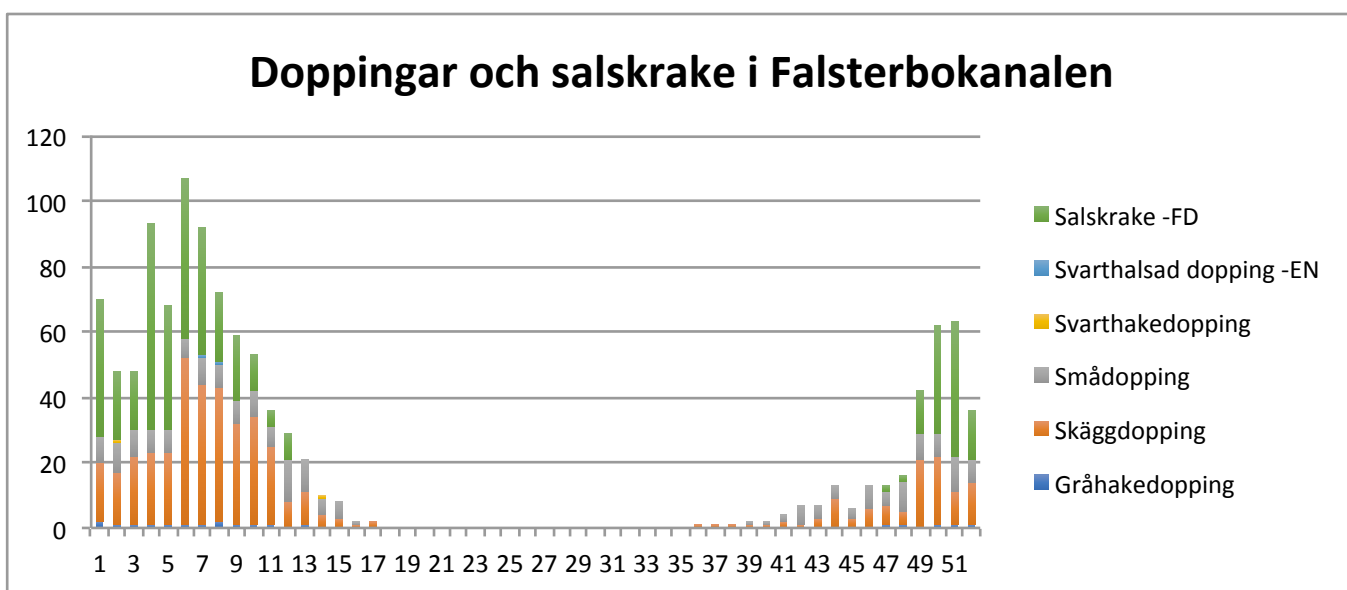

5 De vanligaste rödlistade änderna i Falsterbokanalen. Maxantal för respektive vecka 2007-2017 (fram till vecka 38).

Salskrake^{FD} övervintrar relativt talrikt (figur 6). Som mest har drygt 60 exemplar setts samtidigt i Kanalen. Vid flera andra tillfällen har fler än 40 exemplar setts samtidigt. Salskrake födosöker och vilar framför allt i själva kanalen och i den södra hamnbassängen. Det är osäkert om arten regelbundet uppehåller sig i den norra hamnbassängen. Det finns några rapporter i artportalen från lokalen men i de fall där det finns en kommentar om fyndet framgår det att fåglarna setts utanför pirarmarna. I Skåne finns det ca 10 andra lokaler där det rapporterats fler än 60 rastande salskrakar under vinterhalvåret mellan 2007 och 2017.

Även smådopping, skäggdopping och gråhakedopping söker sig under vinterhalvåret till Kanalen (Figur 6). Ingen av arterna är särskilt utpekad i Artskyddsförordningen. Svarthakedopping^{FD} och svarthalsad dopping^{EN} har setts tillfälligt i kanalen men området kan inte anses utgöra en rast- eller övervintrings-

6 Antalet doppingar och salskrakar som rastar i Falsterbokanalen. Maxantal för respektive vecka 2007-2017 (fram till vecka 38).

lokal för dessa två arter. De gånger de setts i kanalen har det varit i den södra delen och inte i den norra hamnbassängen.

Bland tärnorna rastar fisktärna^{FD}, silvertärna^{FD} och kentsk tärna^{VU,FD} ibland vid kanalen men aldrig i högre antal. Som mest har 12 kentska tärnor, 9 fisktärnor respektive 3 silvertärnor setts samtidigt, vilket är mycket låga antal jämfört med andra lokaler i Vellinge kommun.

Gråtrut^{VU} vilar regelbundet under större delen av året på pirarmarna eller på vattnet, i framför allt södra hamnbassängen. Som för flera av arterna är antalen som högst under vintern med som mest 60 exemplar. Under sommarhalvåret är antalen lägre, som mest mellan 10 och 20 exemplar. Antalen är relativt låga. Betydligt större flockar ses till exemplar dagligen på närliggande Måkläppen.

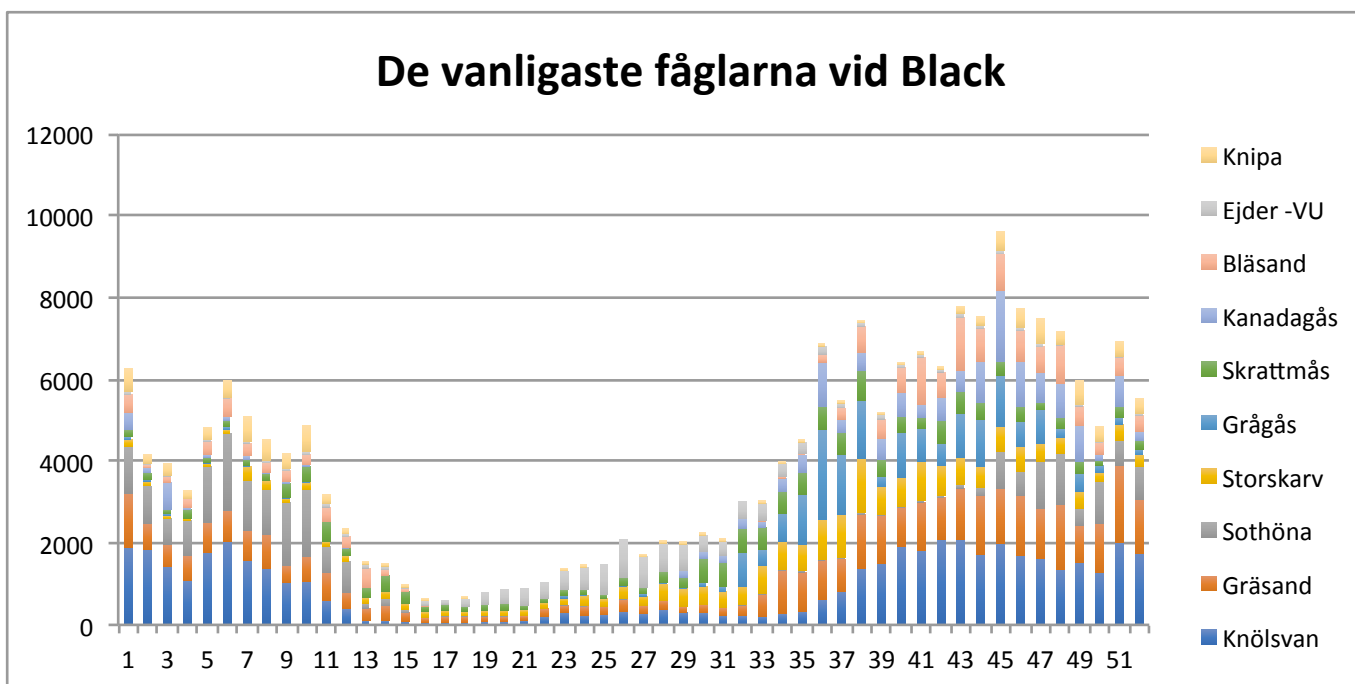
Inga andra rödlistade arter eller arter listade i bilaga 1 till fågeldirektivet rastar regelbundet eller i större antal i kanalen.

Black

Black och området runt Black är inte en lika utpräglad övervintringslokal som kanalen. Flest fåglar finns vid Black under senhösten men även under våren uppehåller sig en del fåglar i området (figur 7 – de tio vanligaste arterna). Även under sommaren födosöker en del fågel i området och några gör häckningsförsök.

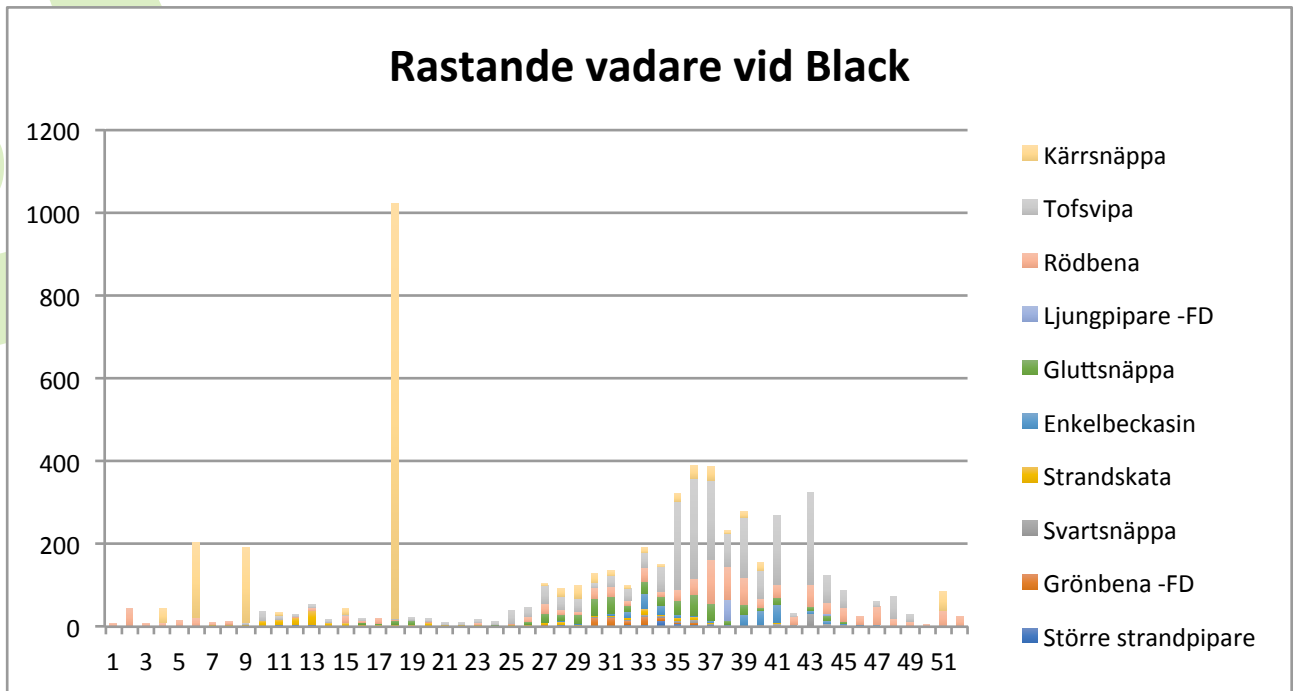
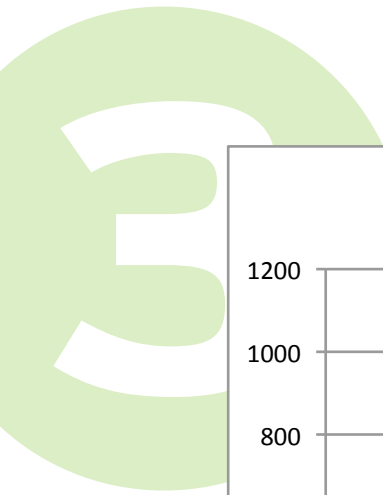
De vanligaste arterna är knölsvan och gräsand vilka trivs i de grundare områdena kring black (figur 7). För flera arter utgör istället själva revet Black en relativt ostörd viloplats dit fåglar söker sig. Det gäller till exempel grågås, kanadagås och storskarv.

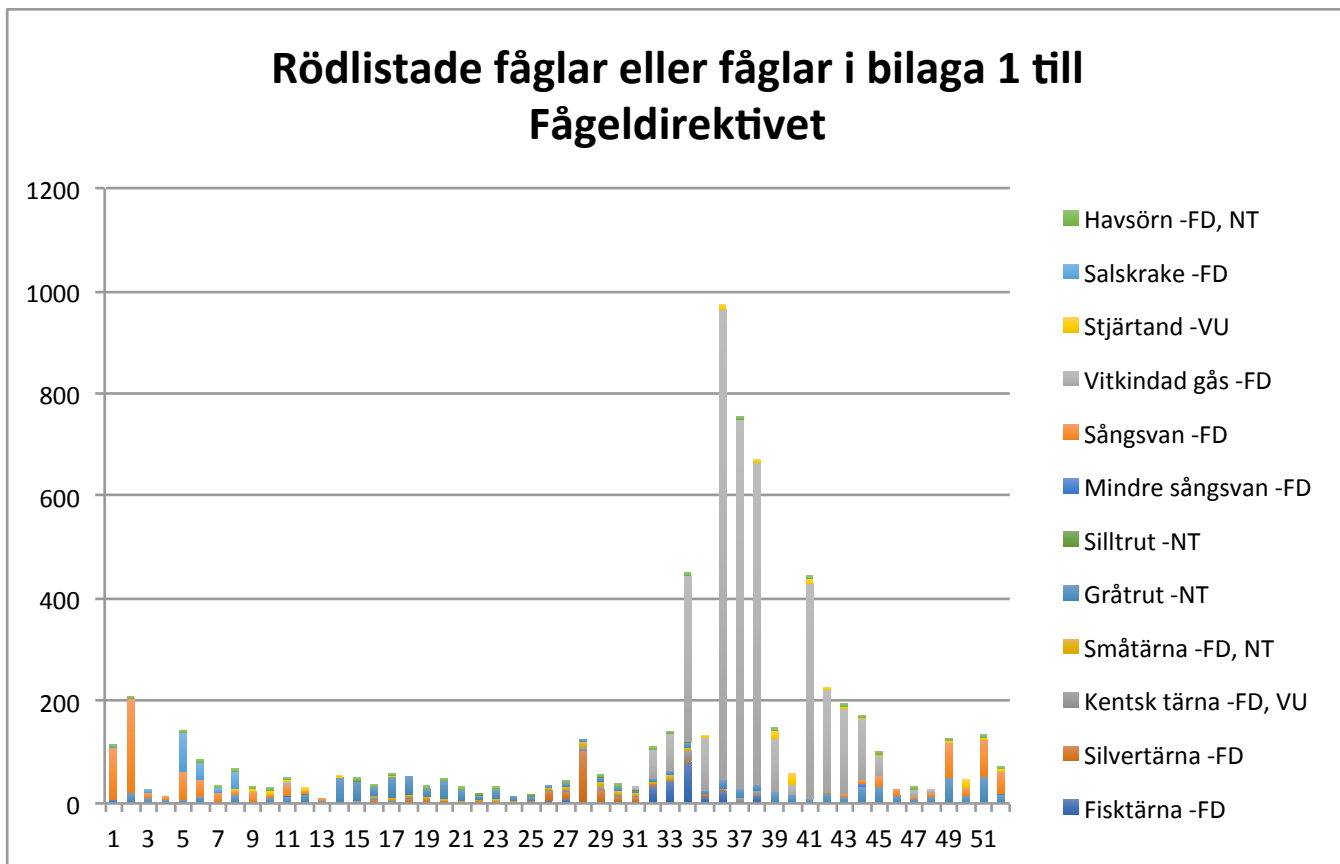
7 De vanligaste fåglarna vid Black enligt Falsterbo fågelstations rastfågelräkningar. Maxantal för respektive vecka 2007-2017 (fram till vecka 38).

Vid Black rastar under framför allt hösten till och från flera olika arter vidare och totalt kan ett hundratal individer ses regelbundet (figur 8). Black är dock inte någon av de viktigare rastlokalerna för vidare i regionen utan t.ex.. Skanörs revlar, Ängsnäset, Måkläppen, Foteviken och Lilla Hammars Näs utgör betydligt bättre lokaler. Vid de flesta tillfällen då lite fler fåglar ses vid Black så har de sannolikt blivit störda på någon annan lokal och tillfälligt sökt sig till Black.

Det finns ytterligare tolv fågelarter som antingen är rödlistade eller listade i bilaga 1 till fågeldirektivet och som regelbundet rastar vid Black (figur 9). Havsörn^{NT} ses regelbundet vilande på revet med 1-2 individer under hela året. Tärnor ses vilande på revet under sommarmånaderna med som mest 100 sil-

8 De tio vanligaste vadarna som rastar vid Black. Maxantal för respektive vecka 2007-2017 (fram till vecka 38).

9 Rödlistade fåglar eller fåglar listade i bilaga 1 till fågeldirektivet som regelbundet rastar vid Black. Maxantal för respektive vecka 2007-2017 (fram till vecka 38).

vertärnor^{FD}, 80 fisktärnor^{FD}, 20 kentska tärnor^{VU, FD} och 10 småtärnor^{VU, FD}. Gråtrut^{VU} vilar på revet stundtals under hela året, med ca 10-40 individer som mest. Silltruten^{NT} är betydligt ovanligare och rastar bara tillfälligt med 1-2 individer. Sångsvan^{FD} ses regelbundet under vintern med som mest upp till 183 exemplar. Mindre sångsvan^{FD} rastar ibland under de sista veckorna på året med som mest 68 exemplar. Vitkindad gåås^{FD} är vanlig i framför allt oktober och november med upp till 918 exemplar samtidigt. Stjärtand^{VU} och salskrake^{FD} ses oregelbundet under hösten och vintern.

Höllvikens strand

Rastfågelräkningarna i Falsterbo Fågelstations regi har inte gjorts för detta område utan analyserna bygger istället på egna observationer och rapporter i Artportalen. Det finns inga uppgifter om häckande fåglar längs Höllvikens strand och området bedöms helt sakna förutsättningar för häckande vadare, måsfåglar eller änder. I strandvegetationen bedöms enstaka par av vanligare småfåglar så som järnsparv och törnsångare kunna häcka.

Höllvikens strand utgör heller ingen viktig rastlokal. Söker man på uppgifter om fler än tio rastade vadare finns ett tiotal rapporter om tofsvipa (max 300 exemplar), 20 rapporter om strandskata (max 50 exemplar). Det finns även enstaka rapporter om fler än tio rastande kärnsnäppa, kustsnäppa och myrspov^{VU, FD}. Den oftast rapporterade arten är rödbena och då från vintern. Rapporterna om rödbena rör sig om fåglar av rasen *robusta* som häckar på Island och övervintrar bl.a. i Skåne och inte om rödbenor som häckar i Sverige. Som mest har 80 rödbenor setts samtidigt på lokalen och det utgör en stor del av den övervintrande populationen i Skåne. Fåglarna rör sig längs hela Höllvikens strand och ses både längst i söder nära hamnen, ibland på hamnpiren, och längre norrut. Då isläget är besvärande återfinns rödbenorna ibland vid bäcken som mynnar i norra delen av Höllviken där det ofta finns lite öppet vatten trots att det är grunt, vilket rödbenorna drar nytta av. De individer som ses i Höllviken är till stor del samma fåglar som ses även på andra ställen i Falsterbo och längs den skånska sydkusten. Exakt var fåglarna uppehåller sig avgörs främst av vind, vågor, vattenstånd och isläget samt tillgången på tångbankar med mycket föda.

3.3 Skyddad natur viktig för fågellivet

Då planområdet ingår i ett HELCOM BSPA-område, ett RAMSAR-område och ett IBA-område (ej med på kartan), samt angränsar till både ett Natura 2000-område och fyra naturreservat (figur 11) är det relevant att utreda i vilken mån arter som pekats ut och prioriterats i dessa områden kan tänkas påverkas vid detaljplanens genomförande. Strandfodringen utanför hamnpirarna planeras inom ett Natura-2000 område.

Natura 2000

Natura 2000-områden är enligt 4 kap. 8 § miljöbalken i sin helhet av riksintresse. Planområdet ligger inte inom Natura 2000, men vattenområdet utanför pirarmarna både norr, söder och väster om planområdet är utpekade enligt fågeldirektivet (SPA) och habitatdirektivet (SCI). För Natura 2000-områden gäller att ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett utpekade område kräver

tillstånd enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område.

Knutet till Natura 2000-områden finns bevarandeplaner som preciserar vilka värden områdena syftar till att skydda. I bevarandeplanen för Falsterbo-Fotevikens Natura 2000-område anges att det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen för följande fågelarter: Storlom^{FD}, mindre sångsvan^{FD}, sångsvan^{FD}, vitkindad gås^{FD}, salskrake^{FD}, havsörn^{FD,NT}, brun kärrhök^{FD}, blå kärrhök^{FD,NT}, fiskgjuse^{FD}, stenfalk^{FD}, skärfläcka^{FD}, svartbent strandpipare^{FD,RE}, ljungpipare^{FD}, brushane^{FD,VU}, myrspov^{FD,NT}, grönbena^{FD}, skrântärna^{FD,NT}, kentsk tärna^{FD,VU}, fisktärna^{FD}, silvertärna^{FD}, småtärna^{FD,NT}, jorduggla^{FD}, trädlärka^{FD}, fältpiplärka^{FD,EN}, törnskata^{FD} och sydlig kärrsnäppa^{FD,CR}.

Området är skyddat för sin rika fågelfauna med betade strandängar, vassområden och grunda havsvikar och är viktigt som häcknings-, rast- och övervintringslokal.

Mer precist anges följande bevarandemål för Natura 2000-området:

- Individantalet av respektive fågelart skall bibehållas eller öka i området
- Livsmiljön för respektive fågelart skall bibehålla eller öka sin nuvarande areal
- Artdiversitet och abundans av de växter, insekter, fisk och bottendjur i området som är viktiga för fågellivet som föda skall bevaras eller ökas.

De största riskerna för områdets naturtyper och Natura 2000-arter anges vara bland annat bebyggelse och överbefolkning.

Av de utpekade arterna är det endast salskrake som mer än undantagsvis uppehåller sig i de delar som kommer bli direkt påverkade av verksamheten och då specifikt utfyllnaden av hamnbassängen. Fisktärna, silvertärna och småtärna födosöker ibland i hamnbassängen eller rastar på pirarmarna.

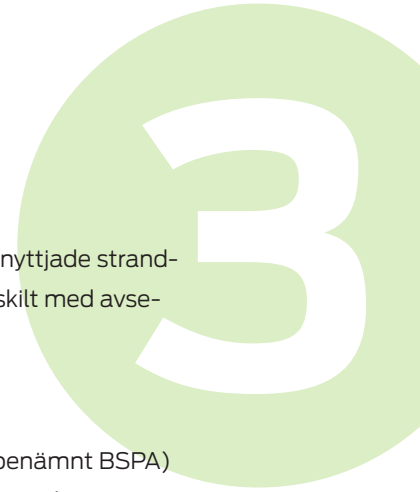
Ett antal av de utpekade arterna som är knutna till vatten rastar i de vatten- och strandområden som ansluter utanför pirarmarna men ingen av de utpekade arterna bedöms häcka. Möjligen med undantag för småtärna som gjort häckningsförsök på revet Black, som närmast 700 meter från planerad bebyggelse.

Naturresevat

Fyra olika naturresevat, Ljungskogens och Ljunghusens strandbad, Norra Ljunghusen, Falsterbohalvöns havsområde samt Kämpinge strandbad, ligger inom ca 200 meter från planområdet. I beskrivningen av syftet med reservaten lyfts fåglar särskilt upp för Norra Ljunghusen samt Ljungskogens och Ljunghusens strandbad.

Ljungskogens och Ljunghusens strandbad

Syftet med reservatet är att skydda och bevara områdets fågelbiotoper, vegetation samt de naturliga strandprocesserna, samtidigt som området utnyttjas för bad och friluftaktiviteter.

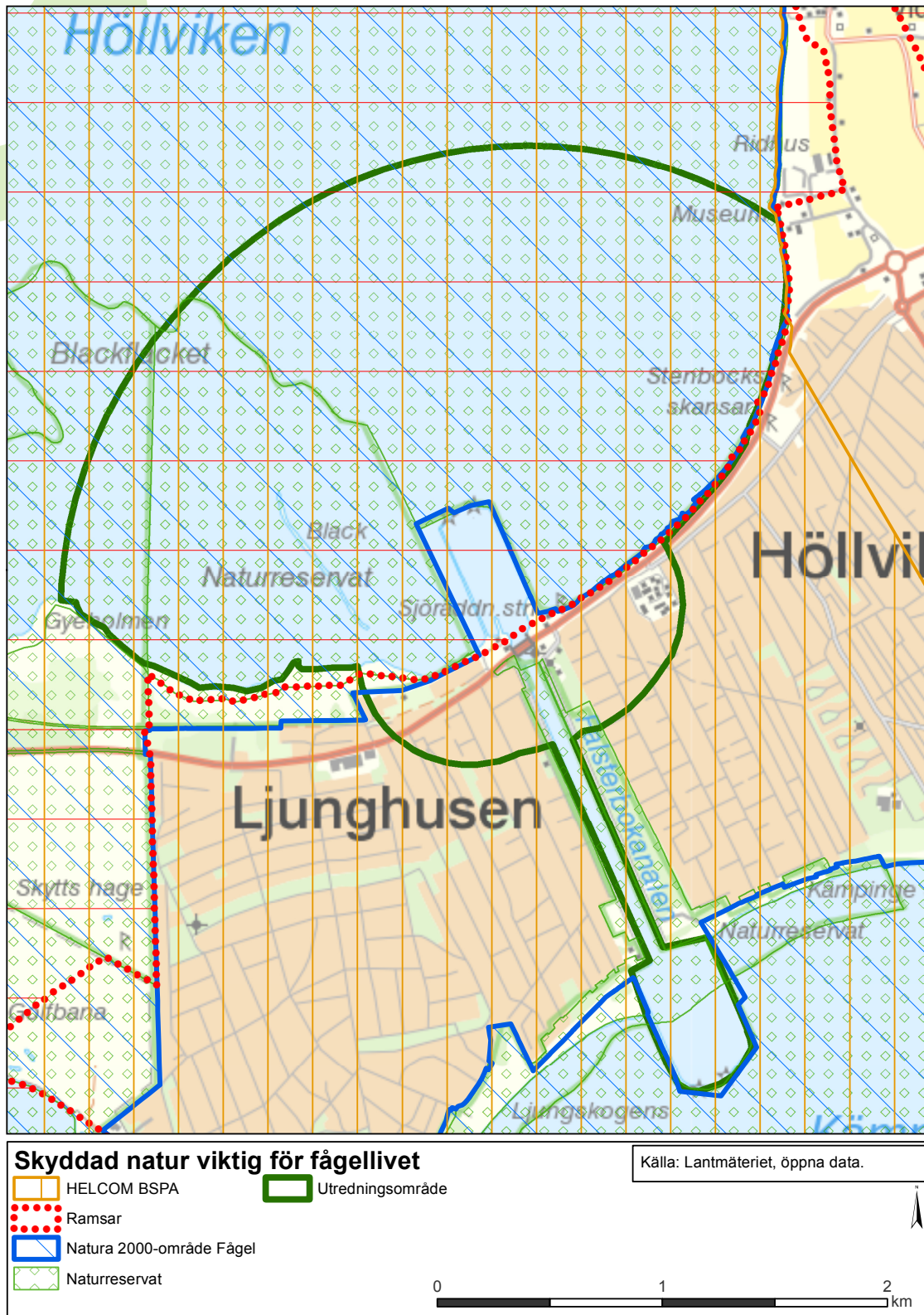
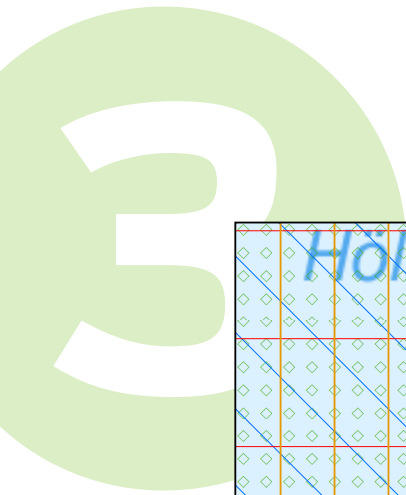
Norra Ljunghusen

Syftet med reservatet är att bevara ett område som är en rest av de förr så intensivt utnyttjade strandängarna med sin speciella vegetation och flora. Området är värdefullt för djurlivet, särskilt med avseende på fågellivet samt av betydelse för rekreation och friluftsliv.

RAMSAR-, IBA- och HELCOM MPA-områdena

Syftet med utpekandena av områden som RAMSAR, IBA och HELCOM MPA (tidigare benämnt BSPA) är i likhet med Natura 2000-områdena och naturreservaten att skydda strand- och havsmiljöer, samt i någon mån annan öppen mark, då dessa bl.a. utgör viktiga rast- och övervintringsplatser för sjöfåglar och vadare. Den norra hamnbassängen ingår i de tre olika utpekade områdena. I själva hamnbassängen finns dock inte de miljöer som respektive området är utpekade för att skydda. I beskrivningen av RAMSAR- och IBA-områdena lyfts dock särskilt områdets vikt för övervintrande änder.

Utpekanden som RAMSAR, IBA eller MPA kan betraktas som utpekanden enligt 7 kap. 27 § 3 punkten miljöbalken, det vill säga som internationella åtaganden eller nationella mål om skydd för naturområden. Det finns dock inga förbudsbestämmelser kopplat till områdesutpekanden enligt 7 kap. 27 § 3 punkten miljöbalken, utan sådana utpekanden ligger framförallt till grund för andra former av utpekanden som t.ex. Natura 2000-områden eller naturreservat. Detta innebär att områden som endast pekats ut som t.ex. IBA inte har ett rättsligt skydd.

12 Detaljkarta över utredningsområdet vid Falsterbokanalen.

4 Konsekvensbedömningar och rekommendationer

I detta kapitel redovisas en bedömning av den påverkan som en utbyggnad kan ha på fåglarna. Därefter ges rekommendationer om skadelindrande åtgärder som kan vidtas för att undvika eller minimera negativa effekter på fågelfaunan.

4.1 Bedömningar

Förluster av livsmiljöer

Utfyllnaden av hamnen kommer att innebära en minskad vattenareal innanför pirarmarna. Totalt minskar vattenytan i den norra hamnbassängen med cirka 14 % och om man räknar med hela kanalen (norra och södra hamnbassängen samt själva kanalen) minskar vattenytan med 4 %. Den del av den norra hamnbassängen som planeras att fyllas ut är grund och utgör inte det område där flest övervintrande fåglar uppehåller sig eller födosöker. Själva utfyllnaden av hamnbassängen bedöms, utifrån att arealen är liten och då det inte är något av de viktigare områdena för fåglar i hamnbassängen, få små konsekvenser för fågelfaunan.

Sothöna är den art som oftast uppehåller sig i den del som direkt kommer att påverkas av utfyllnaden då sothönsen ofta ligger nära land och söker vindskydd från vågbrytare och land.

Strandfodring

Uppspolade tångbankar är viktiga födosöksområden för bland annat vadare och måsfåglar. Utfyllnad genom strandfodring öster om östra pirarmen syftar till att skapa bättre cirkulation så att tång inte fastnar där, vilket leder till sämre förutsättningar för rastande och övervintrande fåglar. I det aktuella området rastar en del fåglar men förutom gråtrut^{VU} uppehåller sig inte några särskilt utpekade fåglar där mer än tillfälligt. Konsekvenserna av strandfodring bedöms bli att färre fåglar uppehåller sig i området, men det bedöms inte påverka någon av de särskilt skyddsvärda arterna.

Strandfodringen planeras inom ett Natura 2000-område. Huruvida åtgärderna på ett betydande sätt kan påverka miljön i naturområdet behöver utredas för att avgöra om ett särskilt tillstånd för åtgärderna krävs.

Störning

Bostäderna och den generella upprustningen av hamnområdet kommer att innebära en kraftig ökning av antalet människor som rör sig i området under alla delar av året. Störst kommer skillnaden i störning bli under vinterhalvåret då det i dagsläget är en relativt begränsad mänsklig störning i den norra

4

hamnbasängen under vintern. Vår bedömning är att den planerade verksamheten kommer medföra en störning som gör att den norra hamnbassängen kommer att hysa färre övervintrande änder.

För de rödlistade arterna brunand^{VU} och bergand^{VU}, som ofta följer med i de stora flockarna med vigg (se faktaruta) som vintertid vilar eller födosöker i den norra hamnbassängen, bedöms bebyggelsen och den ökade mänskliga närvaron kunna medföra en störning som gör att den norra hamnbassängen blir mindre attraktiv för dessa arter. Det bedöms finnas en gräns där exploateringen blir för stor och då väljer hela viggflocken, inklusive bergänderna och brunänderna att lämna området. Det är alltså inte troligt med en gradvis förändring av antalet övervintrande vigg. Eftersom den norra hamnbassängen förefaller vara attraktivare för dessa arter än den södra hamnbassängen finns det en risk att verksamheten kommer att medföra att betydligt färre fåglar övervintrar i kanalen som helhet. Andra möjliga närliggande övervintringsplatser för dessa arter är då istället Klagshamns udde (Hamnen och Stora kalkbrottet), Lomma kustdammar, Abbekås hamn och Ystad hamn där det idag regelbundet ses större ansamlingar av vigg, bergand och brunand.

För ejder^{VU} som ofta vilar eller födosöker i alla delar av kanalen, bedöms påverkan som längst sträcka sig till en förskjutning så att fåglarna övervintrar i södra delen av kanalen istället för den norra om en störning uppstår. Det totala antalet ejdrer i kanalen är dessutom lågt, som mest drygt 20 exemplar. Vår bedömning är att få individer riskeras att påverkas och att konsekvenserna blir små.

Salskrake^{FD} bedöms inte påverkas av verksamheten då arten sällan övervintrar eller vilar i den norra hamnbassängen. Svarthakedopping^{FD} och svarthalsad dopping^{EN} återfinns vid de fåtal tillfällen de setts i kanalen i den södra hamnbassängen och bedöms inte påverkas av verksamheten.

Gråtrut^{VU}, fisktärna^{FD}, silvertärna^{FD} och kentsk tärna^{VU, FD} ses i låga antal i kanalen, framför allt i den södra hamnbassängen. Området bedöms i jämförelse med många andra lokaler i Vellinge ha ett lågt värde för arterna. Verksamheten i den norra hamnbassängen bedöms inte påverka någon av arterna.

Utöver de ovan nämnda arterna finns enstaka noteringar om andra rödlistade arter eller i fågeldirektivet särskilt utpekade arter. Dessa arter bedöms inte påverkas av verksamheten då området inte är av betydelse för dessa arter.

Fåglar vid Black och Höllvikens strand

De fåglar som häckar eller regelbundet födosöker eller vilar vid Black påverkas idag främst av fiskare som under delar av året regelbundet följer revet ut för att fiska från revet eller i vattenområdet runt revet. Den störningen tillsammans med att stora delar av revet regelbundet översvämmas gör att det inte är en regelbunden häckningsplats för fåglar. Riskerna för att den ökade mänskliga aktivitet som kan uppstå längs den södra pirarmen till följd av verksamheten ska störa fågellivet bedöms som liten, eftersom avståndet till de delar där fåglarna oftast uppehåller sig är relativt stort. Det förutsätter dock att den mänskliga aktiviteten inte ökar väster om den västra hamnpiren. Riskerna för en påverkan på de fåglar som uppehåller sig på revet Black bedöms sammantaget som små och konsekvenserna som obetydliga.

4.2 Säkerhet i bedömningar

Det har inte gjorts något fältbesök i området inom denna utredning, däremot har utredaren besökt platsen och beskådat dess fågelliv ett flertal gånger i andra sammanhang under perioden 2010-2015. Bedömningarna grundar sig på uppgifter från Falsterbo fågelstation och lokala ornitologer, egna observationer från området och rapporter i Artportalen och från ArtDatabanken. På Falsterbonäset finns några av Sveriges mest välbesökta fågellokaler och även om själva planområdet inte utgör en av dem så får även detta område betraktas som välbesökt av fågelskådare. Underlaget för bedömningarna har således varit ovanligt bra och risken för att viktig information har missats bedöms som mycket liten. Förutsättningarna för bedömningarna av vilka fåglar som finns i området har således varit mycket goda. Däremot finns osäkerheter kopplade till var människor kommer att röra sig i området och i vilka antal. Det finns även stora osäkerheter kopplade till hur fåglarna påverkas av de förändrade förutsättningarna.

4.3 Slutsatser

Bebyggelsen bedöms medföra en störning till följd av framför allt ökad mänsklig aktivitet som medför att de rödlistade arterna bergand och brunand inte bedöms komma att nyttja övervintringslokalen i norra hamnbassängen i lika stor utsträckning som de gör idag. En störning bedöms även uppstå till följd av själva bebyggelsen. En sådan störning på fåglarnas viloplats riskerar att stå i strid med 4 § 4 punkten artskyddsförordningen. Frågan som då uppstår är om det är möjligt att genom skyddsåtgärder undvika störning på så vis att nämnda paragraf inte aktualiseras (jfr MÖD 2016:1). Rekommendationer härom beskrivs i avsnitt 4.4. nedan.

Planområdet ligger inte inom Natura 2000, men vattenområdet utanför pirarmarna både norr, söder och väster om planområdet är utpekade enligt fågeldirektivet (SPA) och habitatdirektivet (SCI). Verksamheten bedöms inte påverka några av de fåglar som Natura 2000-området är utpekade för att skydda. Något tillstånd bedöms därför inte krävas med avseende på fåglar. Sandfodringen i Natura 2000-området behöver dock utredas separat.

Den norra hamnbassängen innefattas i utpekandet av RAMSAR-, IBA- och HELCOM BSPA-områden. Bedömningen är att de miljöer som områdena är utpekade för att skydda inte finns i hamnbassängen och därmed inte riskerar att påverkas av verksamheten i hamnbassängen. Däremot kommer sandfodringen utanför pirarmarna att påverka de grunda stränderna som områdena är utpekade för att skydda. Eftersom dessa områden utanför pirarmarna också utgör Natura 2000 kommer bedömning av tillåtlighet ske genom prövning mot Natura 2000-utpekandet som beskrivs ovan.

4.4 Rekommendationer

Det är väsentligt att genomföra skyddsåtgärder för att inte störa bergand och brunand som övervintrar i den norra hamnbassängen. Målen med åtgärderna ska vara att inte störa änderna och att samma antal brunänder och bergänder som nyttjar den norra hamnbassängen idag även ska finnas där efter att bebyggelsen är på plats. Möjliga åtgärder kan vara att styra bort människor från pirarmarna och från

4

området längs vattnet i den inre delen av hamnbassängen under vintern. Även åtgärder för att minska påverkan från buller och ljus bör utredas. Det är viktigt att göra en grundlig genomgång av vilka åtgärder som kan vidtas för att minska störningsrisken så att projektet inte aktualiserar 4 § 4 punkten artskydds-förordningen. Vilka åtgärder som är möjliga att vidta från ett planerings- och byggperspektiv behöver kommunen avgöra, medan effekterna av sådana åtgärder bör bedömas av ornitologisk sakkunnig.

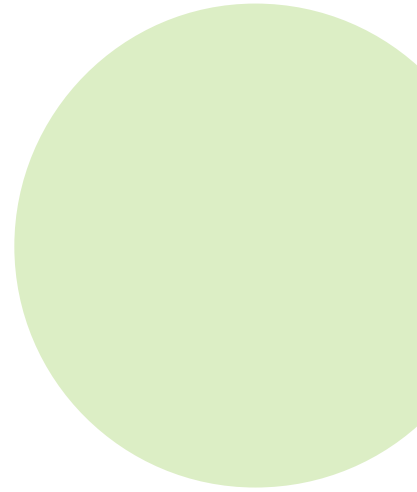
Kompensation för förlust av biologisk mångfald

Varje exploatering som berör naturmiljöer medför en arealförlust av lämplig miljö för rastande, häckande och övervintrande fåglar. Även den här planerade bostadsbebyggelsen bidrar på så vis till en förlust av biologisk mångfald. Denna förlust är något som kan och bör kompenseras enligt principen om att den som orsakar miljöproblem ska stå för kostnaderna för att hantera dessa. Sedan något år tillbaka ställer exempelvis flera skånska kommuner, bl.a. Lomma och Lund, krav på att all exploatering av naturmiljöer inom detaljplanelagt område ska kompenseras fullt ut. Detta är även i enlighet med den handbok om ekologisk kompensation som Naturvårdsverket publicerade 2016-02-24 (Naturvårdsverket 2016).

Kompensationsåtgärder kan innebära flera olika saker, t.ex..

- skötselåtgärder för att gynna en specifik art i ett närliggande område
- restaureringsåtgärder för att gynna biologisk mångfald generellt i ett närliggande område
- åtgärder för att långsiktigt skydda ett närliggande naturområde från framtida exemplarploateringar
- skapande av nya naturmiljöer i närområdet

Åtgärderna behöver alltså inte genomföras inom eller i omedelbar närhet av den plats som berörs av exemplarploateringen, även om det generellt sett är relevant att utgå från närhetsprincipen. När möjliga skyddsåtgärder utretts bör det alltså övervägas om det är möjligt att också genomföra kompensationsåtgärder.

Källor

Personliga kontakter

Bentz, Per-Göran. Lokal ornitolog. Muntligen 2017.

Persson Rådén, Marit. Delgivit skyddade uppgifter från ArtDatabanken. I mail 2017.

Webbsidor

Aktuella artfakta för rödlistade fågelarter har hämtats från ArtDatabankens webbsida, <http://www.artdata.slu.se/rodlista/>

Kompletterande uppgifter om fågelobservationer i och runtom utredningsområdet har hämtats från www.artportalen.se/birds/.

Litteratur

Falsterbo Fågelstation 2017. Resultat från rastfågelräkningarn 2007-2017.

Olsson, P. 2016. Inventering av häckande kustfåglar och övervakning av fågelskyddsområden i Vellinge kommun. Verksamhetsrapport 2016. Falsterbo Fåglestation.

enetjärn
natur ab